

Els Camins del Bisbe i Abat Oliba, GR 151, variant 1 (etapa 2)

DEL COLL DE BRACONS A SANT JOAN DE LES ABADESSES

Sovint passa que, caminant per determinats paratges, ens venen al cap mil-i-una històries, també sovint fantàstiques, que són només el producte d'un cert efecte 'suggeridor' del paisatge sobre la nostra ment. En efecte, tendim a pensar que el paisatge és el 'causant' d'aquestes fantasies quan, en realitat, tot és dins dels nostres caps. El curiós de la qüestió és que, quan això passa, no sol passar a una o poques persones, si no que se sol manifestar de forma usualment col·lectiva. Penseu, si no, quan parlem de boscs o paisatges 'encantats'; molts confirmem a continuació el que ha comentat algú prèviament.

Sigui d'una manera o d'altra, cert o no el que us comento, el que és innegable és que caminar per les terres i paratges d'aquesta etapa ens portarà més d'una vegada a pensar en aquestes històries fantàstiques... I com no podia ser d'una altra manera, suposo que molta gent estarà d'acord en que aquests indrets que coneixerem en la propera etapa són els més propicis per a la llegenda que comentarem a continuació.

Que tingueu una bona lectura.

Jordi Luque
Club Muntanyenc Mollet
Secció de Senders

5 de maig de 2013

EL CAVALLER DE MILANY

El cavaller de Milany era brau i molt fort, posseïdor d'una gran riquesa i molt àvid de viure una llarga vida. Un dia un mendicant trucà a la porta de casa seva en demanda d'hospitalitat. Mentre conversava amb el cavaller vora del foc de la llar, parlaren de la mort. El cavaller s'indignà pel planteig de la conversa i manifestà que sentia desig de viure sempre. El desconegut captaire li assenyalà un tronc dels que estaven a punt d'ésser tirats al foc i li digué que la seva vida estava lligada amb la d'aquell tronc. El cavaller l'agafà i l'anà a enterrar dalt de les golfes, en lloc ben amagat on mai ningú no pogués trobar-lo.

A manera que el foc consumia el tronc, la vida del dissortat cavaller anà extingint-se...

Van passar molts anys, el cavaller es féu vell i les forces i el braó se li acabaren. Arribà a viure tant que es moriren tots els seus. Ningú no el coneixia. La casa passà a ésser d'altres propietaris, que per compassió el respectaren, però sense saber qui era. Tothom sempre l'havia vist ignorant el seu origen. Arribà a viure tant, que ja no es parlava com quan ell era jove, de manera que ningú no entenia el que deia. El pobre es desesperava, avorrit del viure feble i sense poder-se valer. Per morir-se no menjava, però el temps passava i no es moria mai. Pres de desesperació, no parava d'assenyalar enlaire volent indicar on hi havia el tronc, però ningú no l'entenia.

Un dia visità la casa un vell molt savi que entenia en les velles maneres de parlar. Els amos li digueren que a la casa hi havia un vellet que ningú no entenia. Els varen fer conèixer, i el savi entengué la parla del vell cavaller. Aquest li contà el que li passava i li demanà que, per l'amor de Déu, destruís el tronc, i li indicà on era amagat. Fou cercat i tirat a la mateixa llar de foc on mil anys abans havia d'ésser cremat. A manera que el foc consumia el tronc, la vida del dissortat cavaller anà extingint-se, que morí dolçament, després de tants anys de martiri.

Al voltant del Cavaller de Milany

La versió, força breu però carregada de sentiment, és probablement una de les més difoses i comentades d'aquesta típica rondalla catalana. Correspon a la versió que el cèlebre *folklorista* Joan Amades va incloure en el seu llibre *Les cent millors rondalles populars*, publicat l'any 1953. La rondalla, d'antiga tradició oral, probablement tingui el seu origen en la nit dels temps, si fa no fa, quan el nostre cavaller devia néixer...

Seriosament parlant, però, el tema tractat en aquest relat, el de la por a la mort i el desig de viure per sempre, és un tema prou recurrent i famós en el *folklore* de moltes cultures i països. Són múltiples les llegendes o històries en les que el protagonista acorda, molt sovint amb el dimoni i a canvi de la vida eterna, uns pactes que en la majoria d'ocasions afavoreixen al propi *Banyeta*. D'altres vegades, el personatge que ofereix el dò és, contrariàment, algun personatge de l'imaginari religiós cristià o catòlic. En la versió d'Amades, però, aquest aspecte canvia sorprenentment; no és el dimoni el que li concedeix el do de la vida eterna, de fet és un *mendicant* que demanava hospitalitat. Per quina desconeguda raó, Amades rebutja l'ús d'un personatge (el dimoni) que li reportaria a la rondalla una càrrega moral molt encertada? Potser la resposta no la tindrem mai.

El tema també es tracta en diversos contes de *Les mil i una nits*, per bé que no exactament de la mateixa manera. A *Les Aventures de Bulukiya*, per exemple, la cerca de *la planta de la immortalitat* per part del protagonista el porta a explorar els mars, viatjar al Jardí de l'Edèn i a *Jahannam* (l'equivalent de l'infern en el món islàmic), i a travessar el cosmos cap a mons diferents, incloent així elements de ciència ficció galàctica en l'obra.

Però tornem a la nostra rondalla. D'on prové realment el nom de Milany? I, per extensió, el del castell que pren aquest nom? Es diu que és tan antic que ni els historiadors poden saber d'on prové el nom. Hi ha diverses teories al respecte: hi ha qui diu que ve del nom de *Emilianus* (Emilià), algun antic propietari. D'altres teories parlen de que prové de l'adjectiu d'origen grec (*melaneus*), que vol dir negre, fent referència al color de la pedra utilitzada per a la seva construcció. Una segona teoria, aquesta, força 'forçada'... els que hem estat al castell no trobem la pedra especialment fosca. A més, en l'època que fou construït (consta documentat des del s. X), per aquells temps ja no es parlava grec a la contrada...

La gent del país no dubta en pensar i assegurar que el nom del seu castell, que actualment està pràcticament derruït i del que només en queden algunes runes, prové de la llegenda que us hem explicat avui.